

آشنایی اجمالی با

ساحات

ضمیمه ی شماره ی ۱۶ کتاب معرفی حکمت سرا

www.hekmatjoo.ir

ویرایش اسفند ۱۳۹۴

فهرست:

۲	مقدمه
۳	مبنای تدوین ساجات در حکمتسرا
۳	آسیب شناسی کتب آموزش فعلی
۶	ضرورت تدوین محتوا در حکمتسرا
۶	هدف از ارائه‌ی ساجات
۷	تعاریف کلی
۱۰	عناوین ساجات
۱۱	ارتباط ساجات با مبانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۱۱	اصول و مراحل تدوین محتوای ساجات
۱۶	معیارهای ورود حکمت جو به ساجات انتخابی
۱۶	مروری بر اصول و شیوه های مشترک ارائه محتوای ساجات
۱۷	شیوه های مشترک ارائه ی ساجات
۲۰	انتظار حکمتسرا از ساجات
۲۷	ارتباط با تدوینگران ساجات

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

❖ مقدمه:

اگر قصد جهانگردی داشته باشید کدام راه را انتخاب می کنید؟

۱- به مناطق و محل های مختلف جهان یکی پس از دیگری سر می زنید؟

یا

۲- در آغاز جهانگردی با موقعیت مناطق و محل های مختلف جهان از روی اطلس جهان نما و کره ی جغرافیای زمین آشنا می شوید و سپس مسیر و ترتیب جهانگردی خود را انتخاب می کنید.

آن چه که امروز در مدارس و بعضاً دانشگاه رخ می دهد تعلیم کتب و دروسی است که مشابه روش اول جهانگردی است و آن چه در این جزوه خواهید خواند، الگو و روشی است مشابه راه دوم که شخص را علاوه بر آشنا کردن با متون علمی، در مدیریت کسب علوم توانمند می کند به صورتی که وضع موجود خود را شناسایی کرده و برای رسیدن به وضع مطلوب طرح و برنامه داشته باشد.

این طرح پس از مطالعات چند ساله از مهر ماه ۹۱ در حکمت سرای اصفهان در حال اجرا می باشد. ارکان، مبانی و روش های حکمت سرا از سال ۱۳۸۷ طراحی و به طور نسبی تولید گردیده است و از مهرماه ۹۱ تعداد محدودی از دانش آموزان دوره ی حکمت جویی را جایگزین دوره ی دانش آموزی و دانش جویی نمودند.

جهت این که مجموعه های فرهنگی مختلف (مساجد، مدارس، مراکز آموزشی، فرهنگی) و یا جمع های خانوادگی بتوانند از این طرح استفاده کنند، مبدل سازی این متن با توجه به اهداف هر مجموعه لازم به نظر می رسد لذا توصیه می شود قبل از مطالعه ی متن، به معنی عبارات صفحه ی بعد عنایت داشته باشید:

۱- حکمت سرا: مجموعه ای است متشکل از نیروهای حوزوی، دانشگاهی و فرهنگی که برای افراد سن بلوغ تا اشتغال دوره ای جامع را در دست طراحی و اجرا دارد.

۲- حکمت جو: متعلمین و متریبان حکمت سرا این واژه را جایگزین دانش آموز و دانشجو قرار داده اند.

۳- ساحت در حکمتسرا: جایگزینی برای کتب درسی در دبیرستان ها و دانشگاه ها است. هریک از این ساحت در قالب اطلس و نمایه ی کلی برای حکمت جو تبیین می گردد.

۴- معلم جامع: شخصی که برای افراد دوره ی سنی بلوغ تا حداقل ازدواج، اشتغال یا استقلال به عنوتن پشتیبان ایفای نقش می کند تا کسی که در این سن قرار دارد را برای حرکت دائمی از وضع موجود به وضع مطلوب در همه ی ابعاد شخصیتی یاری رساند.

❖ مبنای تدوین ساحت در حکمتسرا

بهترین علم‌ها دانشی است که به شناخت خود و اصلاح خویش بیانجامد و راه سعادت را نشان دهد و بدترین دانش‌ها، آن که انسان را اصلاح نکند و در دنیا متوقف سازد.

در نگرش اسلامی کسانی حقیقتاً انسان‌اند که در مسیر علم حقیقی باشند: یا عالم ربّانی باشند یا متعلّمی در راه نجات، و بقیّه هیچ و پوچ و بی‌ارزش‌اند. (نهج البلاغه، حکمت ۱۴۷) لذا در تمدن اسلامی، شکوفایی علم و ایمان و تنزل این دو همواره توأمان بوده است. البته در این نگرش، دانشی حقیقتاً علم شمرده می‌شود که بتواند ارزش‌های توحیدی را در اندیشه، خلق و خوی و رفتار انسان متجلی سازد و در غیر این صورت، یک امر زیادی (فضل) است نه علم. (حدیثی از پیامبر(ص)، اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲)

❖ آسیب شناسی کتب آموزش فعلی در مدارس:

با توجه به اینکه حدود یک قرن از وضعیت آموزش و پرورش میگذرد و محتوای کتابها تغییرات اساسی داشته است اما روش کتاب محوری و چگونگی استفاده از کتابها(قبل از اجرای سند تحول) تغییری نکرده است! به نظر می رسد که لازم باشد برای روشن شدن و تبیین بیشتر وضعیت ساحت در حکمتسرا، نسبت به وضعیت تعلیم در آموزش(محتوا و روش تعلیم) موجود نقد و بررسی مختصری داشته باشیم.

با توجه به اینکه وضعیت کتاب محوری در تعلیم و آموزش علوم مختلف دارای محاسن و نارساییهایی می باشد، ویژگیهای روشهای موجود را در قالب محاسنی که به نظر میرسد ذیلا ذکر می شود:

۱. قبل از شروع سال تحصیلی و یا در ابتدای آن، دانش آموز و معلم از محتوایی که باید در طول سال فراگیرند آگاهی دارند.

۲. همه ی دانش آموزان یک پایه ی تحصیلی از کتابهای واحدی استفاده می کنند.

۳. همه دبیران با توانمندی های متفاوت ملزم به تدریس یک قالب واحد می باشند.

۴. امکان برنامه ریزی نسبتاً دقیق هفتگی به منظور تدریس در طول دو نیم سال تحصیلی، به راحتی وجود دارد.

۵. مجموعه آموزشهایی که دانش آموز در طول یک دوره تحصیلی باید فراگیرد تقریباً قابل پیش بینی است.

۶. تالیف کنندگان و نویسندگان کتب آموزشی از جمله برترین متخصصین رشته های مربوطه هستند.

۷. با توجه به کتب هماهنگ امکان ارزشیابی هماهنگ و مقایسه ی مهمی دانش آموزان با یکدیگر وجود دارد.

اما با وجود تمام محاسن فوق و ویژگی های مثبت دیگری که می توان برای وضعیت آموزش و پرورش نام برد، خصوصیت های آسیب زا و نارسایی های جدی در محتوا و شیوه ارائه آن در آموزش و پرورش وجود دارد که موجب می شود دانش آموزان متحمل ضررهای جبران ناپذیری شوند.

نارسایی های آموزش (تعلیم) در آموزش و پرورش را می توان به دو دسته ی اصلی تقسیم کرد:

(۱) محتوا: مجموعه ی مطالب مورد نظری است که دانش آموزان ملزم به فراگیری آن می باشند

(۲) شیوه: روشها و چگونگی ارائه محتوای مورد نظر به دانش آموزان می باشد.

در جدول زیر وضعیت "تعلیم در آموزش و پرورش از طریق کتاب" با وضعیت "تعلیم در حکمتسرا از طریق ساحات" مورد مقایسه قرار می گیرد.

عرصه مقایسه	موارد مقایسه	کتب درسی مدارس	ساحات حکمت سرا
محتوای آموزش	۱- هدفمندی و ایجاد انگیزه	تدریس کتاب بر شناخت هدف کتاب اولویت دارد.	قبل از تدریس و حتی انتخاب متن درسی، هدف شناسایی شده است.
	۲- حق انتخاب	در انتخاب کتب درسی هیچ حقی برای دانش آموز متصور نیست.	هر حکمت جو با راهنمایی متخصصین ساحات در انتخاب متن آموزشی، بالاترین حق را داراست.
	۳- کاربرد در زندگی	عموماً کاربردی ندارد و اگر داشته باشد دانش آموز از آن کم اطلاع است.	با توجه به این که بر اساس انگیزه و نیاز حکمت جو انتخاب می گردد، معمولاً به طور کاربردی انتخاب می شود.
	۴- حجم	از پیش تعیین شده و در چارچوبی مشخص عرضه می شود.	کم یا زیاد نمودن حجم بر اساس مبانی حکمتسرا قابل تغییر است
	۵- به روز بودن و تازگی	در هر چند سال یک بار امکان تغییر و بازنویسی دارد.	در هر زمان که علم جدیدی تولید شود امکان در اختیار بودن دارد.

۶- وسعت نگارش(افق دید)	معمولاً جزئی و محدود است و دید کلی و سیستمی ایجاد نمی کند.	کلیات و دورنمای هر عرصه ی علمی، قبل از ورود به آن علم تبیین می گردد.
۷- ایجاد چشم انداز علمی	به افق های دوردست و مطلوب های متعالی کمتر توجه می شود.	خواستگاه های دانشمندان و بشریت در هر موضوع علمی قابل انتخاب است.
۸- امکان تعمیق در مباحث	لزوم مطالعات پراکنده امکان تعمیق در مباحث را کم می کند.	به مخاطبان امکان توجه ویژه به یک مطلب خاص علمی را می دهد.
۹- توجه به تفاوت های فردی	کمتر مورد توجه است و همگان باید کتب مشترکی را مطالعه کنند.	بر اساس نیاز و استعداد هر فرد متن متناسبی قابل انتخاب است.
۱۰-تنوع	فقط در قالب کتب کمک آموزشی امکان ایجاد تنوع محدود وجود دارد.	در متن اصلی مورد آموزش نیز متنوع ترین متون قابل انتخاب است.
۱- مدرس	بار اصلی مورد انتظار بر دوش معلم کلاس است.	معلم نقش راهنمایی دهنده را دارد و از هر مدرسی می توان استفاده نمود.
۲- زمان آموزش	برنامه ی هفتگی مدارس کمترین امکان برای کم و زیاد شدن را دارد.	بر اساس نیاز و امکان مخاطب و مدرس، قابل تغییر است.
۳- مکان	بیشتر در چارچوب مدرسه خلاصه می شود.	زیر نظر متخصصین ساحات از همه ی فضای موجود حقیقی و مجازی می توان بهره برد.
۴- روش های آموزش	حداکثر در قالب مدارس هوشمند امکان تنوع دارد.	بر اساس شرایط و نیاز به روزترین روش ها قابل استفاده است.
۵- ارزشیابی	ارزشیابی اصلی در چند نوبت محدود انجام می گیرد.	کاملاً مستمر و پیوسته است و در طول فرآیند آموزش، ارزشیابی نیز انجام می گیرد.
۶- پیوستگی آموزش	هرسال تحصیلی قابل انفکاک از سال قبل و بعد است.	در ساحات مختلف و برای مخاطبین مختلف می تواند کمتر از یک سال تا حداکثر یکدوره ی حکمت جویی پیوستگی داشته باشد.

❖ ضرورت تدوین محتوا در حکمت‌سرا

برای کاهش اثرات مخرب کتب آموزشی فعلی، تدوین محتوای ساحات طبق اصولی متناسب با مبانی نظری تربیت اسلامی (که در سند مبانی نظری حکمت‌سرا بیان شده است). ضروری به نظر می‌رسد؛ تا بدین طریق انگیزه کسب علم در حکمت‌جو احیا شود، وی به پرسش‌گری و نقادی محتوای درسی بپردازد، از حق انتخاب خود استفاده نماید، در مسیری از علم قدم بردارد که او را در رفع نیازهای معمول خود توانمند سازد و در یک یا چند زمینه‌ی خاص، با توجه به استعدادها و علاقه‌هایش، به کسب تخصص و مهارت بپردازد و به طور کلی در فرآیند تربیت خود نقشی فعال ایفا نموده، به سوی کسب حکمت سوق داده شود، و چنین امری به دست افرادی میسر است که این ضرورت را درک کرده و در زمینه‌ی تدوین محتوای هر یک از ساحات توانمند باشند.

❖ هدف از ارائه‌ی ساحات در حکمت‌سرا

در ارائه‌ی ساحات، توانمندسازی حکمت‌جویان برای اداره‌ی زندگی سعادت‌مندان (حیات طیبه) در اجتماعات امروز مدنظر است. به بیان دیگر هدف از ارائه‌ی ساحات تقویت مدیریت حکمت‌جویان در ارتباط با خویشتن، سایر انسان‌ها و طبیعت در سایه‌ی ارتباط با خالق است. از طرفی چون توجه به غایت، نیازمند معرفت است، لذا هر ساحت (علم) آیتی برای شناختن حقیقت واحد است و هدف از یادگیری هر ساحت فقط دانستن آن نیست، چرا که حکمت‌جو را به حکمت نمی‌رساند. بلکه باید در پی کسب معرفتی باشد که ظرفیت پذیرش حکمت الهی را در خود ایجاد نماید و جایگاه آن علم را در عالم هستی و ابزاری که با آن بتوان حقایق عالم هستی را شناخت برای حکمت‌جو فراهم کند. به عبارت دیگر، علمی که در سعادت انسان نقش بنیادین دارد و استدلالی و برهانی است، به دو قسمت تقسیم می‌شود: حکمت نظری و حکمت عملی؛ زیرا مسائلی که مورد بحث و بررسی است، یا پیرامون اموری است که خارج از قدرت و انتخاب و اختیار بشر است و وجودشان در اختیار انسان نیست که اگر انسان نبود، آنها هم نباشند، و یا پیرامون مسائلی است که در اختیار و انتخاب و قدرت بشر قرار دارد. کمال انسان در این است که در خلال بحث پیرامون مسائل حکمت نظری (همچون مسائل توحید، نبوت، معاد، جهان ملکوت، ماده، سیر تکاملی ماده و ...)، این حقایق را بشناسد او مقدمه‌ی عمل قرار دهد. کمال محققان در این دسته از مسائل آن است که پس از بحث و بررسی ابعاد مختلف، این مسائل را به صورت متقن و مستدل بشناسند و بدان معتقد گردند. بخش دوم شامل اموری است که اگر بشر نباشد، جایگاهی نخواهند داشت (همچون بحث پیرامون پرورش روح، رشد اخلاق، تدبیر منزل، فضایل انسانی، تدبیر امور جامعه و ...) و در واقع عمل به آنها به کمال انسان برمی‌گردد. کمال پژوهش‌گران در این دسته از مباحث

آن است که پس از شناخت و آگاهی از این مسائل، متّصف بدان گردند. (حکمت نظری و عملی در نهج البلاغه، جوادی آملی، صص ۳۵-۳۶ / ادب فنای مقربان، جوادی آملی، صص ۱۵۷-۱۵۸)

بنابراین انتظار می‌رود که ساحت‌ها در حکمت‌سرا با نگاه آیتی (هر ساحت روزنه‌ای است که از آن طریق می‌توان حقیقت را جست و جو کرد. پس هر ساحت نشانه‌ای است به سوی حقیقت) مورد بررسی قرار گرفته و محتوایشان تدوین گردد، تا بدین طریق حکمت‌جویان بتوانند:

- جایگاه آن علم در عالم هستی را پیدا نمایند و سپس از کثرت در علوم به سمت وحدت حرکت نمایند. توضیح آن که: اگر اشیا را از منظر وحدت بنگریم، همه نشانه‌ی خدا خواهند بود و همه به یک شیوه، یعنی شیوه‌ی نشانه‌شناسانه شناخته خواهند شد؛ اما اگر از منظر کثرت به آن‌ها بنگریم، آن‌گاه به دسته‌های مختلفی تبدیل خواهند شد؛ برخی به عنوان ماده، برخی به عنوان گیاه، برخی به عنوان حیوان و نظیر آن، و هر دسته با خصوصیات خاص خود و با شیوه‌ی خاصی برای شناخت.
- ابزار خاصی را که آن علم برای بیان حقایق هستی دارد، به دست آورند.
- کشف کنند که هر علم می‌تواند مظهر (تجلی) اسماء و صفات الهی باشد.
- جهت رسیدن به غایت هر علم، معرفت لازم را کسب نمایند.
- هر علم را نشانه‌ای برای شناختن حقیقت کلی (واحد) بدانند.

❖ تعاریف کلی

برای آشنایی با دوره‌ی حکمت‌جویی از طریق ساحت در حکمت‌سرا توجه به جایگزینی و تعریف برخی از واژه‌ها ضروری است.

ساحت: واژه‌ای عربی و به معنای "میدان وسیع و گسترده" می‌باشد. منظور از این واژه در این متن عبارت است از یک اطلس و نمایه‌ای کلی از هر موضوع یا عرصه علمی، معرفتی، هنری و مهارتی که برای مخاطب در آستانه بلوغ قابل فهم و درک باشد.

هریک از این ساحت خود می‌تواند سرمنشأ علوم زیرشاخه‌ای، مهارت‌ها و حرف‌مرتبط باشد. در نظر است ساحت دارای چنان جامعیتی باشند تا حکمت‌جو بتواند با جمیع علوم سودمند شناخته شده در جهان، به صورت ابتدایی آشنایی پیدا کرده و بر اساس نیاز جامعه و استعداد خویش، در یک یا چند مورد به اوج توانمندی نائل گردد.

نیروی انسانی مرتبط با ساحات: وظایف و مسئولیت‌هایی که برای ارائه ی ساحات به حکمتجو متصور است، پنج نوع متفاوت می باشد که هر یک از این وظایف ممکن است به عهده ی افراد متفاوت و یا فرد واحدی باشد. به عبارت دیگر اگرچه تعاریف مفاهیم زیر متفاوت است اما ممکن است در یک مصداق قابل جمع باشد.

۱. تدوینگر ساحت: فردی که زیر نظر مسئول ساحات شورای راهبردی حکمت سرا فعالیت میکند.

تدوینگر ساحت می تواند به صورت فردی یا با همکاری افراد دیگر وظایف زیر را برعهده گیرد:

(۱) تهیه و گردآوری مطالب مربوط به ساحت طبق مراحل ۱۵گانه تدوین ساحات

(۲) ارائه ی محتوای ساحت به صورت اطلس و نقشه ی کلی

(۳) پشتیبانی و به روز رسانی محتوای ساحت

(۴) تفهیم محتوای ساحت به مدیر ساحت و توجیه او به منظور اجرای بهتر ساحت

۲. مدیر ساحت: فردی که زیر نظر مدیر حکمتسرا فعالیت می کند و باعث ایجاد ارتباط بین محتوای ساحت و اجرای آن می شود.

لازم به ذکر است شیوه ی ارتباطی مدیر ساحت، طیب دوار بودن است و ارتباط بین مدیر ساحت با حکمتجو از طرف مدیر ساحت آغاز می شود.

وظایف:

(۱) دریافت محتوای ساحت از تدوینگر مربوطه

(۲) معرفی کلی ساحت و جایگاه حوزه های کلی به حکمت جو در حدی که حکمت جو به شناخت لازم جهت انتخاب یا عدم انتخاب ساحت دست یابد.

(۳) مشخص نمودن جایگاه فعلی حکمتجو در ساحت به عنوان مثال حکمتجو در کدام یک از حوزه ها تبحر بیشتری دارد و بهتر است انتخاب بعدی او در ساحت به چه سمتی باشد.

(۴) ارزیابی کلی حکمتجو در هر شش ماه و مشخص نمودن مراحل بعدی که لازم است حکمتجو طی کند به عبارت دیگر مشخص می کند حکمتجو در چه سطحی قرار دارد و چه پیشرفتهایی داشته است و آیا آمادگی صعود به مراحل بعدی را دارد یا خیر (البته این امکان وجود دارد که مدیر ساحت ارزشیابی حکمتجو را به دست "راهنمای حوزه های کلی" و یا "معلم عنوان اصلی" بسپارد ولی کارنامه حکمتجو از مدیر ساحت گرفته می شود).

(۵) معرفی راهنمای حوزه های کلی به حکمتجو

۳. راهنمای حوزه های کلی

وظایف:

- ۱) معرفی کامل حوزه ها و توضیح عناوین اصلی برای حکمت جو
- ۲) راهنمایی حکمت جو جهت انتخاب صحیح عناوین اصلی
- ۳) تبیین کلی راهکارها و شیوه های استفاده از ساحت
- ۴) تبیین جایگاه فعلی و آینده حکمتجو و چگونگی رسیدن حکمتجو از پایین ترین حد (صفر) به قله (۱۰۰) در ساحت
- ۵) معرفی معلم و منابع مرتبط با عناوین اصلی به حکمتجو

۴. معلم عنوان اصلی

وظایف:

- ۱) دادن انگیزه به حکمتجو در مسیر حرکتش و به رشد رساندن او در عنوان اصلی مربوطه
- ۲) انتخاب و معرفی متن متناسب با عنوان اصلی به حکمتجو (متون می تواند به انواع مختلف مکتوب، گویا (سخنرانی)، مجازی و نرم افزاری و... باشند)
- ۳) عرضه نمودن علوم مربوط به هریک از عناوین اصلی به حکمتجو البته با دیدگاهی آیتی
۵. مدرس: افراد یا ابزاری (وسایل کمک آموزشی) که متون را عرضه می کنند.

ویژگی های نیروهای انسانی مرتبط با ساحت:

- هریک از نیروهای انسانی مرتبط با ساحت به جز مدرس (زیرا نه امتحان گیرنده است و نه ارزیابی کننده و فقط دهنده ی اطلاعاتی به حکمتجو می باشد) نیاز به داشتن ویژگی های مشترک زیر می باشند:
- توجه به نسبت به حکمتسرا
 - آشنا بودن با حکمتجو
 - قبول داشتن ارکان حکمتسرا به گونه ای که در فعالیت هایشان ارکان را جاری کنند.

❖ عناوین ساحت

تاکنون ۳۲ عنوان ساحت، متناسب با نیازهای حکمت‌جو در نظر گرفته شده که نسخهٔ پیش‌نویس آن (به ترتیب حروف الفبا) عبارتند از:

۱- اقتصاد و معیشت	۱- ۲-	ریاضی	۲- ۳-	فیزیک
۲- امداد و نجات	۱- ۳-	زبان‌های رایج در دنیا (آلمانی، انگلیسی، فرانسه)	۲- ۴-	قرآن
۳- امور دفاعی و نظامی	۱- ۴-	زمین‌شناسی	۲- ۵-	قوانین حقوقی
۴- تاریخ	۱- ۵-	سبک زندگی اسلامی	۲- ۶-	کشاورزی و دامپروری
۵- تربیت بدن	۱- ۶-	شیمی	۲- ۷-	مدیریت و رهبری
۶- جغرافیا	۱- ۷-	عترت	۲- ۸-	معرفت‌النفس (روانشناسی)
۷- حکومت و علوم سیاسی	۱- ۸-	عربی	۲- ۹-	مکاتب عرفانی
۸- خانواده و جامعه	۱- ۹-	عقاید	۳- ۰-	منطق
۹- دانش‌های ادبی	۲- ۰-	علوم زیستی	۳- ۱-	نجوم
۱- دشمن‌شناسی	۲- ۱-	فلسفه و مهارت‌های تفکر	۳- ۲-	هنر
۱- رسانه و رایانه	۲- ۲-	فنون مهارتی و حرفه‌ها		

تذکر: واضح و مبرهن است که امکان تلفیق، تغییر و یا اصلاح عناوین فوق وجود دارد.

در این جزوه تنها به ذکر نام ساحت بسنده شده است و زیرمجموعه‌های هر ساحت ان شاء الله در آینده توسط تدوین‌گران همان ساحت تبیین می‌گردد.

❖ ارتباط ساعات با مبانی سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش کلیه ی یادگیری های مورد نیاز دانش آموزان در یازده حوزه طبقه بندی گردیده است که عبارتند از:

- (۱) تفکر و تعقل (تدبّر)
- (۲) قرآن و معارف اسلامی
- (۳) زبان و ادبیات فارسی
- (۴) فرهنگ و هنر
- (۵) کار و فن آوری
- (۶) سلامت و تربیت بدنی
- (۷) علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
- (۸) ریاضیات
- (۹) علوم تجربی
- (۱۰) زبان های خارجی
- (۱۱) آداب و مهارت های زندگی

بدیهی است محتوای ساعات ۳۲ گانه لازم است اعم از این حوزه ها باشد یا با این حوزه ها برابری کند.

❖ اصول و مراحل تدوین محتوای ساعات

در تدوین محتوای ساعت باید توجه داشت که تالیف کتاب مدنظر نیست بلکه هدف تهیه ای اطلسی جامع از آن ساعت و ابزارهای مرتبط با آن در یک جاست که در انتها به نظر و تأیید اساتید و برجستگان ارزیاب و تصدیقگر در آن زمینه علمی خواهد رسید. ویژگی بارز این اطلس آن است که حتی المقدور تمامی مطالب آن عرصه علمی در سطح حکمت جویان و جهت یک دوره ۸ ساله حکمت جویی (البته بسته به میزان تفاوت های فردی، مدت این دوره متغیر است)، جایگزین دبیرستان و سپس دانشگاه بوده و توسط متخصصان آن علم تدوین می شود.

در ارائه ی ساعات تمامی موارد مندرج در یک علم، جمع آوری و طبقه بندی گردد. این طبقه بندی به گونه ای است که مسیرهای مختلفی را برای طی کردن مسیر تا قلّه فرا روی حکمت جو ترسیم نموده، مسیرهای

مطلوب را به روشنی به حکمت جو نشان می‌دهد. بدین ترتیب تفاوت‌های فردی حکمت‌جویان لحاظ می‌شود و آن‌ها با آگاهی و بر حسب دغدغه‌ها و علایق خود دست به انتخاب می‌زنند.

شماره مرحله	عنوان مرحله
۱	تعریف ساحت
۲	بیان هدف و ضرورت ارائه ی ساحت
۳	ارائه حوزه های کلی به همراه تعریف و طبقه بندی حوزه های کلی
۴	ارائه عناوین اصلی به همراه تعریف و طبقه بندی عناوین اصلی
۵	تعیین جایگاه کاربردی عناوین اصلی
۶	معرفی کتب و منابع موجود
۷	معرفی دانشمندان و متفکران و راههای ارتباطی با ایشان
۸	ارائه ی تاریخچه ی ساحت
۹	تعیین حداقل های ساحت
۱۰	تعیین حداقل پیشنهادها برای ساحت
۱۱	انطباق محتوا با کتب نظام فعلی
۱۲	آسیب شناسی ساحت
۱۳	شیوه های اختصاصی ارائه محتوا
۱۴	معرفی راهنمایان ساحت برای ارائه محتوا
۱۵	معرفی ارزیابان و تصدیقگران ساحت

۱- برای ایجاد آگاهی لازم است ابتدا ساحت مورد نظر تعریف^۱ گردد؛ یعنی اشاره شود که در این ساحت، چه سنخ مطالبی مورد بررسی قرار می‌گیرد و دقیقاً منظور ما از لفظ به کار برده شده برای نام ساحت چیست.

۲- همچنین بیان هدف و ضرورت^۲ مطالعه‌ی ساحت ضروری می‌نماید؛ یعنی بیان شود مطالعه‌ی ساحت چه فوایدی در پی دارد و چه عاملی موجب شده مطالعه‌ی ساحت را ضروری بدانیم.

۳- قدم بعدی ایجاد یک دید کلی از مطالب مندرج در آن علم است که از طریق ارائه‌ی نمودار درختی ساحت میسر می‌گردد. تقسیم بندی اولیه‌ی مطالب یک علم (ساحت)، حوزه‌های کلی^۳ آن نامیده می‌شود.

۴- هر حوزه‌ی کلی به اجزای ریزتری تقسیم می‌شود که عناوین اصلی^۴ نام دارد. جهت ارائه‌ی کامل این بخش، لازم است تا حدّ ممکن تمامی حوزه‌های کلی و عناوین اصلی از گذشته تا حال (موجود در جهان) برای هر ساحت جمع آوری شود؛ یعنی تقسیم بندی کاملی از ساحت ارائه گردد تا حکمت‌جو نسبت به آن علم یک دید اجمالی پیدا کند.

عناوین اصلی جمع آوری شده به عنوان ایستگاه‌های موجود در مسیرهای مختلف دست‌یابی به قلّه ی آن

علم فرض شده و حتی در طول دوره های حکمت جویی مدام به روزرسانی می شوند. باید در نظر داشت که قله هر علمی نامشخص و به اصطلاح غبارآلود است و مشخص کردن قطعی آن امری خطاست. لازم به ذکر است که ممکن است هریک از عناوین اصلی شامل عناوین فرعی هم باشند.

۵- در تدوین محتوای هر یک از عناوین اصلی بهتر است جایگاه کاربردی^۵ هریک نیز تعیین شود تا اساس تدوین بر حکمت عملی منطبق باشد؛ ضمن این که باب کشف جایگاه های کاربردی جدید نیز برای حکمت جویان بسته نشود. منظور از جایگاه کاربردی عملیاتی کردن ساحت و نتایجی است که هر یک از ساحت متصور است.

۶- هر یک از عناوین اصلی تدوین شده شامل مباحثی است که معمولاً در منابع موجود به آن ها پرداخته شده است. قابل به ذکر است بنا، بر تدوین محتوا و تألیف کتاب یا جزوه نیست؛ بلکه لازم است منابع موجود، معرفی و طبقه بندی شود؛ بدین صورت که گفته شود هر عنوان اصلی در کدام منبع مورد بررسی قرار گرفته است به عبارت دیگر جامعیت منابع تا حدی باشد که حتی الامکان تمامی عناوین اصلی را پوشش دهند. روشن است که سطح منابع مختلف متفاوت است و لذا لازم است سطح بندی منابع نیز صورت بگیرد. البته در صورتی که برای عنوانی منبع موجود نبود، ناچار به تألیف محتوا و جزوه هستیم.

۷- از آنجا که حکمت سرا در آموزش های مورد نیاز حکمت جویان خود از بستر جامعه استفاده حداکثری می نماید و چنین امری را نوعی شکرگزاری نسبت به امکانات موجود می داند، لذا لازم است علاوه بر منابع، متفکران و دانشمندان آن عرصه و راه های ارتباط با ایشان^۷ نیز مشخص شود.

۸- جهت آشنایی با شیوه ی فکری دانشمندان گذشته، لازم است تاریخچه^۸ ای از آن علم بیان شود. در تاریخچه علاوه بر ذکر نام دانشمندان و روند پیشرفت علم، لازم است شیوه ی فکری گذشتگان نیز مشخص شود؛ یعنی دانشمندان گذشته بر حسب چه نیازی به این علم رو آورده اند و مسائل مطرح در این علم را چگونه حل می کرده اند.

۹- معمولاً تمامی ساحت ها در زندگی روزمره نیز کاربردهایی دارند. این کاربردها همان حداقل های ساحت^۹ اند که لازم است هر حکمت جو با آن ها آشنا باشد.

هر حکمت جو از مجموعه موارد کاربردی که در محور ۵ به آن اشاره شد، نیاز است حداقل هایی را بداند. این حداقل ها با توجه به ویژگی های فردی حکمت جویان متفاوت است. بدیهی است که هر حکمت جو به صورت مطلق به حداقل نمونه هایی از موضوعات موجود در ساحت نیاز دارد.

هر حکمت جو در هر یک یا چند ساحتی که ورود تخصصی پیدا می کند به موضوعات دیگر ساحت نیز نیازمند می باشد، این نیازمندی اولیه و حداقلی باید تعریف شود که همان موارد حداقل ساحت می باشد.

به عبارت دیگر حداقل ها شامل مواردی از محتوای ساحت هستند که اولاً حکمت‌جو را در رفع نیازهای عادی- اش توانمندی‌سازند و ثانیاً طی کسب آن‌ها استعداد و علائق حکمت‌جو برای یافتن تخصص در یک و یا چند ساحت مشخص می‌گردد.

حداقل‌ها در هر ساحت از نظر زمانی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

۱- حداقل‌هایی که حکمت‌جو قبل از ورود به حکمت‌سرا، در سیستم آموزش و پرورش آموخته است.
- حکمت‌جو در بدو ورود به حکمت‌سرا اطلاعاتی را در مورد هر ساحت از سیستم آموزش و پرورش با خود به همراه دارد. این اطلاعات و حداقل‌ها می‌تواند مبدأ ورود حکمت‌جو در آن ساحت باشد و توسط مدیر ساحت تشخیص داده می‌شود.

- برخی از ساحت‌ها در حکمت‌سرا موضوعاتی است که در سیستم آموزش و پرورش موجود نبوده است و حکمت‌جو با آنها آشنا نیست مگر در اثر تجربه شخصی یا کلاس‌های فوق برنامه؛ همین حداقل‌ها می‌تواند مبدأ ورود حکمت‌جو در آن ساحت باشد در غیر این صورت همان طور که در زیر شرح داده شده، حکمت‌سرا وی را در کسب حداقل‌های ویژه‌ی مبدا ورود حکمت‌جو در آن ساحت خدمت‌گزاری خدمت‌رسان خواهد بود.

۲- حداقل‌هایی که حکمت‌جو بعد از ورود به حکمت‌سرا و هنگام تبیین ساحت (قبل از عرضه ساحت) می‌آموزد.

- با توجه به اینکه هر ساحت نقش یک جهت‌نما به سوی حقیقت را دارد، حکمت‌جو صرفاً با شناخت اولیه از ساحت (مرحله تبیین) می‌تواند نگرشی از این روزنه به عالم هستی داشته باشد.

در دیدگاه حکمت‌سرا، شناخت حداقلی حکمت‌جو از هر یک از این ساحت‌ها لازم و ضروری است.

۳- حداقل‌هایی که حکمت‌جو بعد از ورود به ساحت می‌آموزد.

- منظور از این حداقل‌ها در هر ساحت اطلاعاتی از آن ساحت است که حکمت‌جو در حکمت‌سرا بعد از پایان چهار سال اول (که البته این زمان بسته به تلاش حکمت‌جو قابل کاهش یا افزایش است) بر آن احاطه می‌یابد.

حداقل مواردی که حکمت‌جو پس از ورود در هر ساحت کسب می‌کند شامل موارد زیر است:

۱ - تعریف علمی ساحت

- هر ساحت دارای تعریف علمی مخصوص به خود است و حکمت‌جو باید کاملاً با آن آشنا باشد.

۲- نمای جامع و کامل از تمام حوزه‌های کلی ساحت

- هر ساحت شامل حوزه‌های کلی و عناوین اصلی مختلفی است که دانستن موضوعات آنها یک دورنمای کلی از آن ساحت را به حکمت‌جو نشان می‌دهد. حکمت‌جو باید از این دورنما اطلاعات کافی داشته باشد و به وسیله همین دورنمای کلی است که می‌تواند استعداد و علاقه خود را در آن موضوعات بسنجد.

۳- جایگاه ساحت در عالم هستی

- هر ساحت یا هر علم در عالم هستی جایگاه مربوط به خود را دارد که دانستن آن در اعطای بینش عمیق (در مورد حقایق عالم) به حکمت‌جو و یافتن خطوط ارتباطی بین علوم و در نتیجه انگیزه بیشتر برای آموختن بی‌تاثیر نخواهد بود.

۴- تبیین جایگاه و نیاز ساحت در زندگی روزمره

انسان در زندگی روزمره خود دائماً در حال استفاده و رعایت قوانین علمی است که البته اکثراً خود بی‌خبر است. خالق هستی عالم را بر پایه نظام علت و معلولی و بر اساس قوانین و سنت‌ها آفریده است. درست است که هر ساحت حوزه‌های بسیاری دارد، اما برخی از زیرشاخه‌های آنها در زندگی روزمره کاملاً کاربردی است و استفاده از آنها موجب تسهیل و تسریع و استفاده بهینه در زندگی خواهد شد. (مانند تشخیص قبله در علم نجوم) دانستن این اطلاعات که در هر ساحت کم هم نیست به علاقه‌مندی حکمت‌جو به آن ساحت و بهتر زیستن او و در نتیجه به کار گرفتن آن علوم در زندگی می‌انجامد.

۱۰- برای ورود به برخی عناوین اصلی، ضروری است پیش‌نیازها^{۱۰}ی آن قبلاً بررسی شده باشد. این پیش‌نیازها ممکن است در همان ساحت و یا در ساحت دیگر فراگرفته شود؛ لذا لازم است این پیش‌نیازها توسط تدوین‌گر ساحت ارائه شود. البته بهتر است حتی المقدور از تعیین پیش‌نیازها به طور قطعی و حتمی خودداری شود تا حکمت‌جو تقدّم و تأخّر‌ها را خود کشف نماید و بدین طریق در مدیریت بر خویشتن نیز تبخّر یابد. این پیش‌نیازها می‌تواند شامل توصیه‌ی مدیر ساحت در ترتیب انتخاب ساحت‌ها توسط حکمت‌جو نیز باشد؛ یعنی بهتر است یک ساحت قبل یا بعد از کدام ساحت انتخاب شود. البته گاهی ورود حکمت‌جو به یک عنوان بدون گذراندن پیش‌نیازهای آن، ممکن است او را متضرر کند، که لازم است این پیش‌نیاز به طور قطعی تعیین شود و به ناچار حق انتخاب حکمت‌جو در این قسمت محدود می‌گردد.

۱۱- علاوه بر تدوین هر یک از عناوین اصلی و فرعی، مشخص شود مطالب کتاب‌های درسی آموزش و پرورش تا چه میزان با محتوای تدوین شده انطباق^{۱۱} دارد؛ یعنی کدام یک از عناوین در کتب فعلی نظام آموزش و پرورش نیز وجود دارند. بدین وسیله مشخص خواهد شد که کتب نظام آموزشی در اختیار دانش‌آموزان، زیرمجموعه‌ی محتوای تدوین شده در حکمت‌سراست.

۱۲- در تمام ابعاد عرصه ساحت مورد تدوین آسیب‌شناسی^{۱۲} صورت پذیرد. این آسیب‌شناسی می‌تواند از حیث‌های مختلف چون: آسیب‌های مطلق‌گرایی، دیدگاهی، شغلی، رفتاری، شخصیتی و . . . مورد بررسی قرار گیرد.

۱۳- مسلماً برای انتقال مفاهیم هر علمی شیوه‌های اختصاصی وجود دارد. قدم بعدی، بیان این شیوه‌های ارائه‌ی محتوا^{۱۳} و امکانات مورد نیاز آن است.

۱۴- قدم دیگر، معرفی مدیر ساحت^{۱۴} است که محتوای تدوین شده را به حکمت‌جو ارائه می‌کند. البته بسیار مهم است که بدانیم در مسیر هدایت، راه را نمودن با معلم است و راه را پیمودن با خود حکمت‌جو. روشن است که بهترین گزینه برای راهنمای ساحت، همان کسی است که محتوا را تدوین نموده است.

۱۵- قدم آخر، آن است که برای دستیابی به بهترین تدوین ممکن، از نظرات معلمان و اساتید متخصص در آن حوزه‌ی علمی استفاده شود. در حقیقت وظیفه‌ی این متخصصین، ارزیابی ساحت^{۱۵} است. البته در این نظرخواهی‌های مختلف، فصل الخطاب، تدوینگر ساحت می‌باشد که خود با ارکان، اصول و معیارهای حکمت‌سرا آشناست.

لازم به ذکر است؛ تصدیق‌گران کسانی هستند که به پیشنهاد تدوین‌گر ساحت و حکمت‌سرا انتخاب می‌شوند تا اشکالات احتمالی محتوای ساحت‌ها را مرتفع سازند.

❖ معیارهای ورود به ساحت انتخابی توسط حکمت‌جو :

- ۱- علاقه شخصی
- ۲- نیاز در زندگی روزمره
- ۳- پیش نیاز بودن
- ۴- اهمیت
- ۵- جنسیت (آموختن بعضی از موضوعات بنا بر نوع جنس فرد اولویت می‌یابد.)
- ۶- وجود تطابق حداکثری با محتویات دروس آموزش و پرورش (جهت یاری حکمت‌جو در صورت علاقه احتمالی وی به استفاده از سیستم آموزش و پرورش)

❖ مروری بر اصول مشترک تدوین محتوای ساحت

- ۱- تدوین محتوای ساحت در حکمت‌سرا، نوشتن کتاب نیست، بلکه تدوین مراحل ۱۵ گانه‌ی قبل است.
- ۲- لازم است که تدوین محتوای ساحت و ارائه آن به حکمت‌جو چنان باشد که وی بتواند مسیرهای موجود را شناسایی کند. در این امر باید همواره تفاوت‌های فردی حکمت‌جویان لحاظ شود، مگر زمانی که انتقال حداقل‌های آن علم را باید به صورت فریضه لحاظ نماییم.

۳- طبقه بندی حوزه‌های کلی و عناوین اصلی هر ساحت به گونه‌ای باشد که مسیرهای متفاوتی را برای طی کردن مسیر تا قله فراروی حکمت‌جو ترسیم نماید که این خود حاصل در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی آنان خواهد بود

۴- باید در نظر داشت که قله هر علمی نامشخص و به اصطلاح غبارآلود است و مشخص کردن قطعی آن امری خطاست و هر حوزه یا عنوان ایستگاه‌های موجود در مسیرهای مختلف دستیابی به قله آن علم فرض شود. بدین وسیله به حق انتخاب و آزادی و اختیار حکمت‌جویان نیز بها داده خواهد شد.

۵- حداقل‌های هر ساحت مواردی الزامی هستند، که حکمت‌جو با ورود به عرصه آن علم باید کسب کند. هرچند در همین الزام نیز باید حق انتخاب برای حکمت‌جو لحاظ شود.

۶- حتی المقدور از تعیین پیش‌نیازها به طور قطعی و حتمی خودداری شود، تا حکمت‌جو تقدم و تأخرها را خود کشف نماید و بدین طریق در مدیریت بر خویشتن نیز تبحر یابد.

۷- باید اساس تدوین محتوای ساحت بر حکمت عملی منطبق باشد تا باب کشف جایگاه‌های کاربردی جدید نیز برای حکمت‌جویان بسته نشود.

۸- بسیار مهم است بدانیم در مسیر هدایت، راه را نمودن با معلم است و راه را پیمودن با خود حکمت‌جو.

۹- ضروری است مطالب جمع آوری شده به صورت مداوم (از زمان تدوین و حتی در طول دوره‌ی ارائه) به روزرسانی شوند.

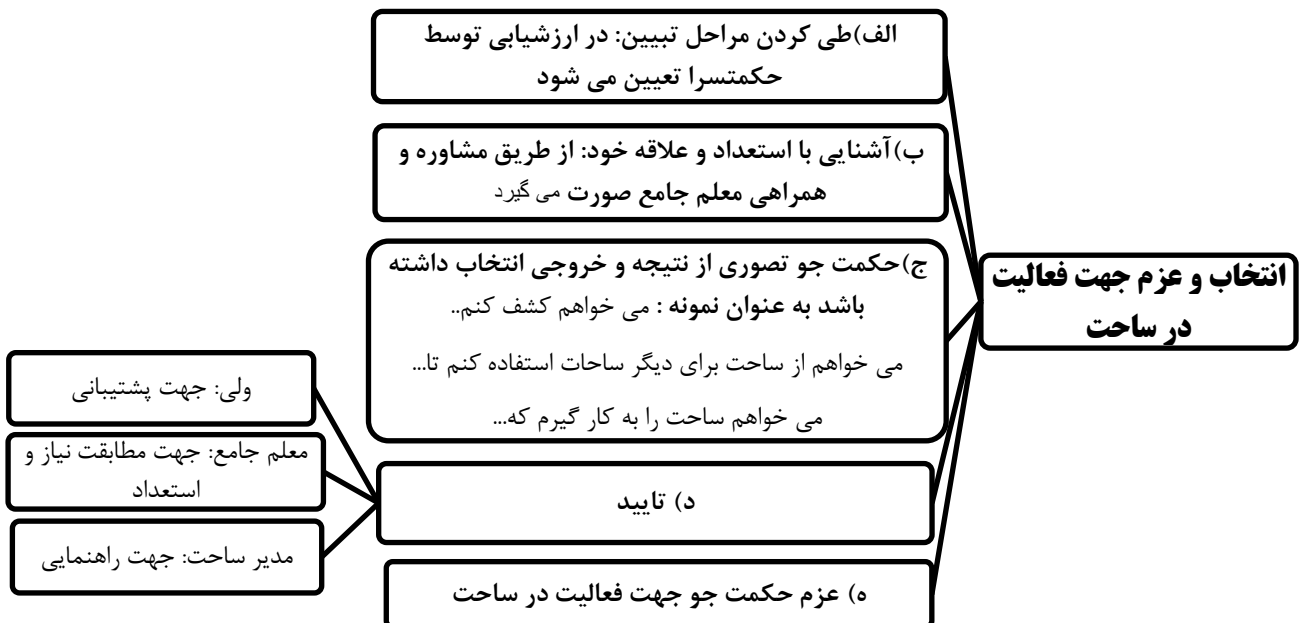
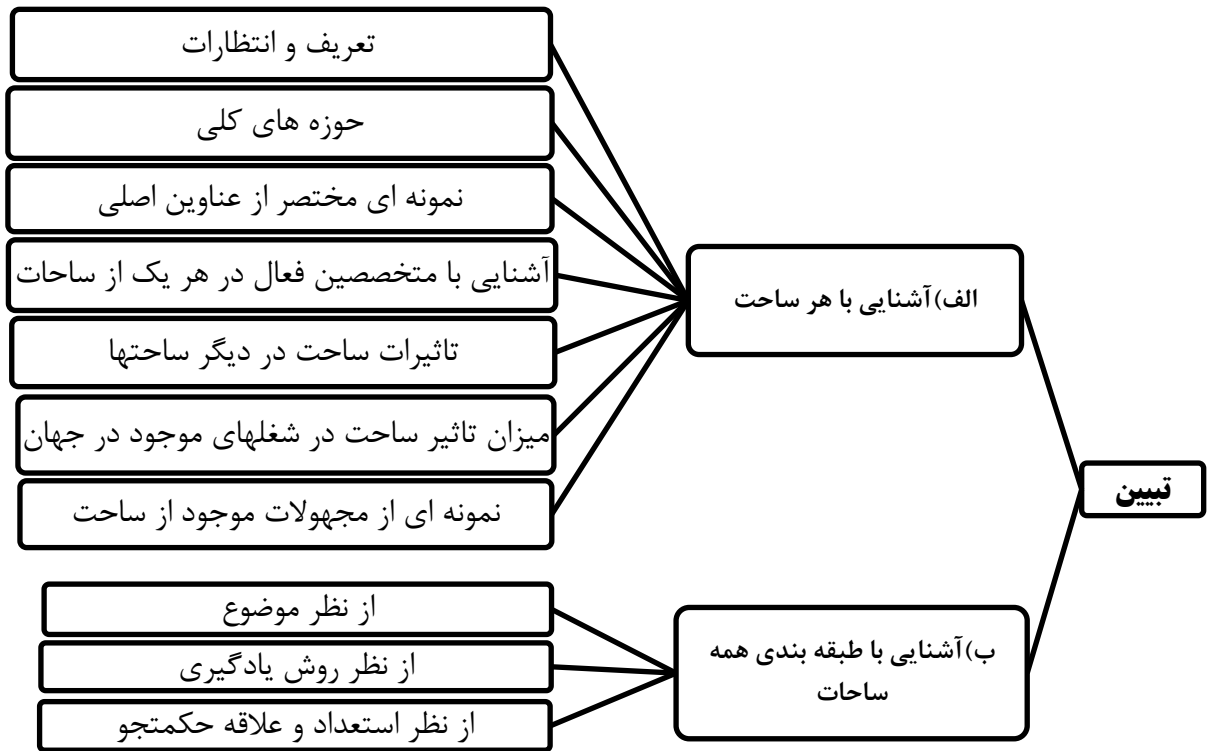
❖ شیوه‌های مشترک ارائه محتوای ساحت

جهت ارائه ساحت به حکمت‌جو لازم است حداقل مراحل زیر طی شود:

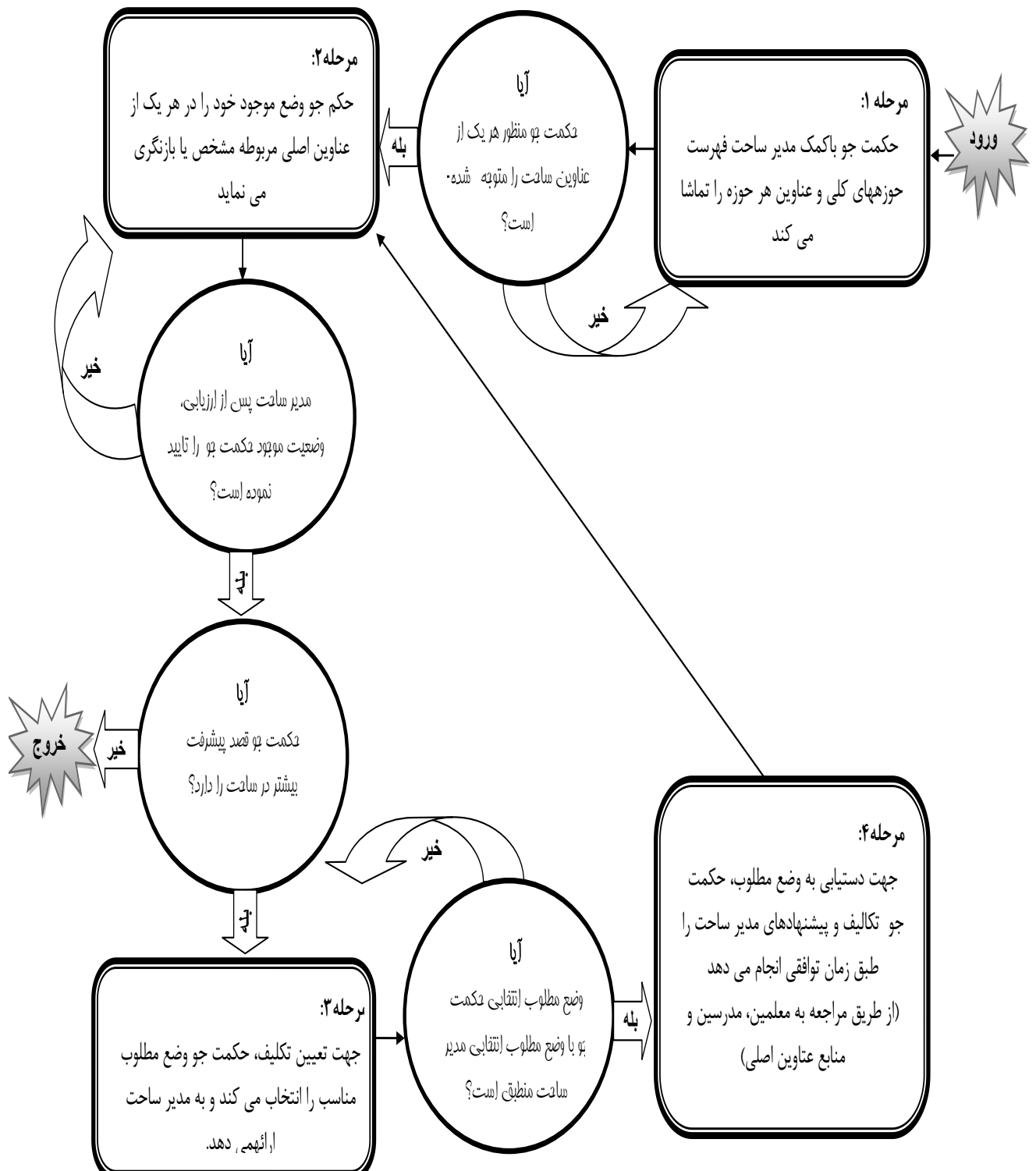
- ۱) تبیین ساحت: آشنایی اجمالی حکمت‌جو با کلیه‌ی ساحت
- ۲) انتخاب ساحت: انتخاب ساحت توسط حکمت‌جو و با راهنمایی معلم جامع و مدیر ساحت
- ۳) ورود به ساحت: شروع فراگیری مباحث حداقلی از ساحت انتخابی زیر نظر مدیر ساحت
- ۴) پیشرفت‌یابی: ارزشیابی از حکمت‌جو در حداقل‌های انتخابی اش زیر نظر مدیر حکمت‌سرا با همکاری مدیر ساحت

امتحان و ارزشیابی حکمت‌جو از ساحت در حکمت‌سرا با نام پیشرفت‌یابی صورت می‌گیرد. پیشرفت‌یابی با مبانی برگرفته از سنت امتحان و ابتلا در جهان هستی اصول و شیوه‌های قابل تفصیلی دارد که در متنی مستقل ارائه می‌گردد.

در ادامه هریک از مراحل مذکور به صورت چارتری مشخص شده است:



ورود به ساحت و پیشرفت یابی در آن



❖ انتظار حکمتسرا از ساحات

انتظار مشترک از تمامی ساحات

بستر سازی و ایجاد امکان مدیریت (بداند، بخواهد، بتواند) استفاده از ساحات در رابطه با خود، دیگر انسان ها و طبیعت مطابق با تکلیف و رسالت الهی.

انتظار اختصاصی از هریک از ساحات: (دارای تدوینگر)

۱- اقتصاد و معیشت

- آشنایی اجمالی با اقتصاد خرد و اقتصاد کلان از دیدگاه مکاتب مختلف

- آشنایی با روند تحلیل مقدماتی مراحل تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات جهت استفاده از دنیا و زخارف آن در مسیر تعالی انسانی

۲- امداد و نجات

- آشنایی نظری و عملی با انواع کمک های اولیه ی مورد نیاز برای نجات مصدومان حوادث طبیعی و غیر طبیعی

- آشنایی با فضای روانی مردم در هنگام وقوع حادثه

۳- امور دفاعی و نظامی

- آشنایی با فنون اولیه ی نظامی جهت دفاع از حفظ حیات بشریت

- آشنایی با تسلیحات متداول در جنگ های مدرن با جهت گیری جهاد های پیامبر گونه

- آشنایی با عوامل موثر در پیروزی در یک نبرد

۴- تاریخ (عبرت از گذشتگان)

- بیان حوادث تاریخی به گونه ای که امکان عبرت آموزی و قانون شناسی از آن وجود داشته باشد. از جمله:

الف: بررسی زندگی پیامبران الهی و چهارده معصوم (ع).

ب: بررسی تاریخ ایران و انقلاب اسلامی

پ: بررسی تاریخ جهان به ویژه آمریکا و اروپا در حدی که نقش آنها در شرایط فعلی جهان معلوم گردد.

۵- تربیت بدن

الف: آشنایی با مفهوم واقعی ورزش از دیدگاه پهلوان بودن نه قهرمان و مشهور بودن (جایگاه اخلاق در ورزش)

ب: آشنایی تئوری با لزوم تربیت اندام و نحوه تاثیرگذاری ورزش بر بدن

پ: آشنایی با ورزشها و نرمش های مفید و ضروری برای بدن

ت: آشنایی با چند رشته ورزشی تخصصی

ث: پروراندن بدن با خواب و خور مناسب

۶- جغرافیا

آشنایی با مفاهیم جغرافیای عمومی و تاثیرات متقابل طبیعی ، سیاسی ، اقتصادی و فرهنگی در روابط بین جوامع متشکل انسانی

۷- حکومت و علوم سیاسی

- آشنایی با مفهوم حکومت و حکومت اسلامی

- آشنایی با آفت های عمومی یک حکومت

- آشنایی با تئوری ولایت فقیه و مقایسه آن با سایر شیوه های حکومتی

- تاثیر تغییر حکومت ایران بر ایران و جهان

۸- خانواده و جامعه

- آشنایی با کلیت جامعه و روابط درونی بین گروهی به منظور پیش بینی تحولات آینده

- آشنایی با فرآیندها و الگوهای مسلط بر جوامع فرهنگی و فرهنگ روزمره مردم و ایجاد فرهنگ صحیح و اسلامی در جامعه

۹- دانش های ادبی

- توانمندی استفاده از ادبیات در دریافت و انتقال مفاهیم از طریق:

الف: آشنایی با متون ادبی تاریخی و معاصر

ب: آشنایی با نحوه نگارش و گویش در عرصه های مختلف مورد نیاز زندگی

پ: آشنایی با انواع قالب ها و گونه های ادبی

۱۰- دشمن شناسی

الف: بیان شاخصه های دشمن از منظر عقل، قرآن و عترت

ب: توانمندی قدرت تشخیص دشمن در عصر حاضر

پ: آگاهی از روش های مقابله با دشمن

۱۱- رسانه و رایانه

الف: آشنایی با مفهوم رسانه و انواع رسانه ها و کارآیی آن در زندگی امروز

ب: آشنایی با نحوه تاثیرگذاری رسانه ها در حد توان امکان جبران بی طرف نبودن رسانه ها

پ: به کارگیری روش و مهارت های تولید برنامه و محتوای رسانه ای

۱۲- ریاضی

الف: قدرت انجام محاسبات روزمره و گستره در دیگر ساحت ها.

ب: نحوه آمارگیری و بهره برداری از داده های آماری

۱۳- زبانهای رایج در دنیا(فرانسه، انگلیسی و آلمانی)

- ایجاد امکان حداکثری ارتباط با موضوعات جهانی از طریق:

الف: مکالمه

ب: نگارش (نامه نگاری) ابتدایی

پ: آشنایی با اصطلاحات اسلامی

۱۴- زمین شناسی

-آشنایی عمومی با تاریخ زمین و تقسیم بندی دوره های آن

-آشنایی با اطلاعات تکنیکی مربوط به زمین جهت فعالیت های ثانویه ی مهندسی استخراج و معدن

- آشنایی با ساختار زمین و اجزای آن

۱۵- سبک زندگی اسلامی

- بیان آن دسته از احکام و اخلاق که به صورت روزمره افراد با آن درگیر هستند.

الف: تبیین مفهوم و فلسفه اخلاق

ب: تبیین مفهوم و چرایی احکام دین.

۱۶- شیمی

- فهم قانون مند بودن خواص مواد از جمله:

الف: فهم رابطه میان علم شیمی و نحوه ی زندگی جوامع بشری.

ب: راهکاریابی در جلوگیری از آسیب رسانی شیمی بر زندگی بشر.

پ: نحوه اثر گذاری زباله ها و پساب خانه ها و کارخانه ها بر محیط زیست.

ت: آشنایی با فرآیند تبدیل مواد خام به مواد ارزشمند و سودمند

۱۷- عتروت

- شناخت اهل بیت به عنوان الگوی زندگی و استفاده عملی از زندگی ایشان (آشنایی با زندگی معصومین)

- آشنایی با منابع لازم جهت دسترسی به گفتار و کردار معصومین

- شناخت مفهوم حدیث و چگونگی تشخیص احادیث واقعی از مجعول (آشنایی با علوم حدیث)

۱۸- عربی

- آشنایی با زبان قرآن و روایات

- توانمندی در مکالمه زبان عربی و نگارش جهت ارتباط حداکثری با مسلمانان کشورهای عربی و مسلمانی

- ترویج مفاهیمی که بدون استفاده از ابزارهای زبان عربی امکان پذیر نمی باشد.

۱۹- علوم زیستی

- آشنایی با بدن انسان و پیشگیری و درمان بیماری های رایج

- آشنایی عمومی با سایر گونه های حیات در کره ی زمین

۲۰- عقاید

- معرفت و تثبیت مبانی و باورهای اعتقادی در زمینه های:

الف: خودشناسی ب: مبدأشناسی پ: مسیروشناسی ت: مقصدشناسی

۲۱- فلسفه و مهارت های تفکر

- بررسی مفهوم فلسفه و بیان کلی تفاوت مکاتب فلسفی با هدف:

الف: (احیا) ایجاد تفکر فلسفی در حکمتجویان

ب: بیان براهین عقلی در اعتقادات دینی.

۲۲- فنون مهارتی و حرفه ها

- آشنایی با مهارت های مورد نیاز در زندگی روزمره مانند آشپزی، خیاطی، جوشکاری، نقاشی، نجاری، برق کشی، لوله کشی و...

- آشنایی با نحوه ی نگهداری و تشخیص عیوب و تعمیرات اولیه ی وسایل خانگی و خودرو

۲۳- فیزیک

- فهم قانونمند بودن جهان از طریق:

الف: آشنایی با چگونگی کشف قوانین فیزیکی

ب: آشنایی با کلیت آنچه که در حال حاضر تحت عنوان فیزیک در جهان وجود دارد.

پ: آگاهی از قوانین فیزیکی که در جریان زندگی و روزمره با آن مواجهیم.

ت: بیان مفهومی فرمول ها

۲۴- قرآن

- فراهم سازی بستری مناسب جهت ایجاد یک زندگی قرآنی (عملی) از طریق:

الف: آشنایی اجمالی با علوم قرآنی و ابزارهای لازم جهت تفسیر و برداشت از قرآن.

ب: توانایی استفاده از ظاهر قرآن.

پ: تشخیص نوع نگرش اعتقادی به قرآن.

۲۵- قوانین حقوقی

- شناخت قوانین شهروندی

- آشنایی با نظام قضایی کشور

۲۶- کشاورزی و دامپروری

- آشنایی با مبانی علمی و عملی تولید مواد غذایی در جهت استفاده بهینه از امکانات موجود برای تولید بیشتر

- نقش کشاورزی و دامپروری در اقتصاد کشور و جهان

- آشنایی با ضرورت کشاورزی و نقش آن در زندگی

۲۷- مدیریت و رهبری

- امکان یابی جهت استفاده عملی از دعای: ربنا هبلنا من ازواجنا ۷۴ فرقان

- آشنایی با اندیشه ها، مکاتب و شاخه های علم مدیریت

- آشنایی با فرآیند به کار گیری موثر منابع در برنامه ریزی، سازمان دهی و هدایت و کنترل برای دستیابی به

اهداف بر اساس نظام اعتقادی و ارزشی مانند اسلام

۲۸- معرفت النفس (روانشناسی)

- آشنایی با گوهر اصلی وجود خویش (نفس) و آغاز ارتباط ها از خود و به خدا منتهی کردن.

- شناخت نیازهای واقعی خود هماهنگ نمودن رفتارهای متناسب با آموزه های اسلامی

۲۹- مکاتب عرفانی

الف: آشنایی با عرفان اسلامی و اهداف آن

ب: بیان تفاوت ها و شباهت های عرفان اسلامی با مکاتب عرفانی قدیم و جدید در جامعه

۳۰- منطق

-آشنایی با روش درست اندیشیدن

-آشنایی با منطق ارسطویی و قدمت آن

-شناخت فن استدلال و مغالطه

۳۱- نجوم

-شناخت عمومی از وسعت جهان و در نتیجه پی بردن به عظمت خلقت و ایجاد سوال برای چرایی آن

-آشنایی با چگونگی ایجاد تقویم و تشخیص ساعات بر اساس وضعیت اجرام آسمانی

-آشنایی با جهت یابی و تعیین مسیر از طریق مشاهده(رصد)اجرام آسمانی

-آشنایی با اختر شناسی نظری(چهارچوب تحلیلی رصد ها) و رصدی(اثبات عملی نتایج)

۳۲- هنر

- زیبایابی از طریق:

الف: آشنایی با حوزه های کلی هنر (آنچه دنیای امروز مشخصاً آن را هنر می نامد)

ب: آشنایی با مفهوم هنر (با نگاه اسلامی و غیراسلامی)

پ: به کار گیری روش تولید و انتقال معنا و تاثیر گذاری عاطفی از طریق خلق آثار هنری